

1 Νοεμβρίου - 31 Ιανουαρίου

Νοέμβριος, ο μήνας του πλούτου Πλούτωνος.

Από αρχαιοτάτων χρόνων, οι γεωργοί αυτήν την εποχή εργάζονταν σκληρά για να γεννηθεί στο χωράφι τους ο θεός Πλούτων (= πλούτος). Το ίδιο κάμουν και σήμερα οι γεωργοί μας. Στην Κρήτη τον λέν **Σποράτη**, γιατί είναι ο κυρίως μήνας της σπουδαίας αυτής γεωργικής εργασίας. Επειδή οι γεωργοί νοιάζονται για τα χωράφια τους, στην Ικαρία τον λένε και **Νοισατή**. Λέγεται και **Μπρουμάρης** ή **Παχνιστής**. Στον Πόντο τον λέν **Αεργίτες**. Στην Σμύρνη τον αποκαλούσαν **Ταξιάρχη, Σποράρη, Αγιαντριά, Σποριά, Αφιλικιιάτη** και **Παχνιστή**. Αυτόν τον μήνα, οι παραγωγοί ελαιών ετοιμάζονται για την συγκομιδή, και καταστρέφουν τα ζιζάνια προτού απλώσουν τα δίκτυα. Όσοι θέλουν να δημιουργήσουν νέους ελαιώνες, ξεκινούν τις νέες φυτεύσεις στην περιοχή της Ν. Ελλάδος, η οποία δεν υποφέρει από παγετούς. Περιποιούνται τα

νεοφυτευμένα δενδρύλλια με τακτικά ποτισμάτα και με την καταστροφή των ζιζανίων δια προσθήκης αζωτούχου λιπάσματος. Στην Σμύρνη έλεγαν: *«Τον Νοέμβρη απ' τους μηνάδες φύτευε καταβολάδες».*

Ο Νοέμβριος στην Σμύρνη.

Στις 3, εόρταζαν την ανακομιδή των λειψάνων του αγ. Γεωργίου στην Λύδδη. Οι Σμυρνιοί αυτήν την μάζευαν μέσα τα γιατάκια τους για να τα ξαναβγάλουν στις 23 Απριλίου. **Στις 8**, των Ταξιάρχων ένοιωθαν φόβο και αγάπη μαζί. Ήταν η Ημέρα των Νεκρών. Όσοι είχαν νεκρούς επήγιναν στα κοιμητήρια με λουλούδια, κόλλυβα και κρασοψυχές. Οι καθολικοί, 8 ημέρες πριν μοίραζαν στο κοιμητήριό τους κάστανα. **Στις 14**, του αγ Φίλιππα, άρχιζε η αποκρέα για την νηστεία των Χριστουγέννων. Στις 21, των Εισοδίων της Θεοτόκου γιόρταζε το Κεντρικό Παρθενωγαγείο. Οι ρεσπέρηδες έπρεπε

να έχουν ρίξει τον μισό σπόρο στην γη, γι' αυτό την έλεγαν: «Η Παναγιά η Χρυσσοπορίτισσα». **Στις 25**, της αγ. Αικατερίνης μεγάλο πανηγύρι. **Στις 26**, του αγ. Στυλιανού γιόρταζαν οι μωρομάνες. **Στις 30**, του αγ. Ανδρέως «αντρείωνε το κρύο».

Στις 8, στην Αράδενα για τον Ασράτηγο και το «ξεκαθάρισμα».

Στην Κρήτη οι Σφακιανοί τον λένε Άγιο Στράτηγο ή Ασράτηγο (" Άσπράτηγο). Παραδίδει ένα παλαιό ριζίτικο: «Και με τ' αγγέλους έκαμα και με τσι αρχαγγέλους / και με τον άγιο Στράτηγο είχα φιλία μεγάλη. / Κι έχαρσέ μου ο Ασράτηγος ένα μεγάλο δώρο / του Παραδείσου τα κλειδιά». Περίφημο εκκλησάκι του υπάρχει στα Α του χωριού της Αράδενας. Εθεμελιώθη, μάλλον, τον 14ο-15ο αι. επί του Α τμήματος του κεντρικού κτίτους παλαιότερας βασιλικής (του 5ου αι.). Η εικόνα του θεωρείται

θαυματουργός από τους Σφακιανούς. Αυτή ήταν μια από τις 4 εκκλησίες της επαρχίας Σφακιών, όπου γινόταν το έθιμο του «ξεκαθαρίσματος». Ένα έθιμο της εποχής κατά την οποία η ζωοκλοπή ήταν καθημερινότητα. Όσοι βαρύνονταν με υποψία ζωοκλοπής – κυρίως βοσκοί – ορκίζονταν στην εικόνα του Ασράτηγου κι έτσι κατέρριπταν την κατηγορία. Ήξεραν πως βαρεία τιμωρία περίμενε όποιον ψευδορκούσε, που έφθανε έως και να του βγάλει τη ψυχή ο στρατηγός σύντομα...

Στις 11, στην Χιο για την απελευθέρωση.

Η 11η Νοεμβρίου είναι η καθιερωμένη ημέρα εορτής της Χιος, από την απελευθέρωση του μωροβόλου νησιού από τους Τούρκους. Ο εορτασμός είναι διήμερος. Κατατίθενται δάφνινα στεφάνια απ' όλα τα σχολεία στο ηρώον της Πλατείας Μαρμάρου. Ανήμερα τελείται δοξολογία στον ΙΝ Αγ. Νικολάου, την οποία παρακολουθούν τμήματα σχολείων με τον σημαιοφόρο

τους, οι Αρχές, κ.ά. Εν συνεχεία, στην πλατεία ψάλλεται τρισάγιο και κατατίθενται στεφάνια από τις Αρχές. Ακολουθεί ο πανηγυρικός της ημέρας, απαγγελίες επίκαιρων ποιημάτων από μαθητές και μαθήτριες και μικρή παρέλαση. Στο τέλος, προσφέρονται κεράσματα και γλυκά...

Στην Αρίστη για τα «Καζάνια».

Εκεί στα μέσα Νοεμβρίου, γίνεται η Γιορτή Τσίπουρου στην άριστη Αρίστη των Ζαγοροχωρίων. Οργανωμένη η γιορτή, με το όνομα «Καζάνια», πρωτοεκίνησε το 2005. Η γιορτή γι' αυτό το νέκταρ της ελληνικής φύσεως βαστάει επί τρίτημερον. Συγκροτήματα παραδοσιακής μουσικής, ξεναγήσεις στην ηπειρωτική φύση έως και ράφτινγκ στον βοϊδομάτη προβλέπει το πρόγραμμα, ενώ όσοι θέλουν μπορούν να μυθηθούν στα μυστικά της αποστάξεως και να γευτούν το ποτό που κρατάει ζεστούς τους ορεισίβιους τον χειμώνα, μόλις αυτό εξέρχεται εκ του αποστακτηρίου...

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

[Για την Βλάχικη πίττα των Σαμαριναίων]

Ο Σύνδεσμος Σαμαριναίων Αθηνών έχει καθιερώσει το πρώτο Σάββατο του

Δεκεμβρίου και κάνει Βραδιά Παραδοσιακής Βλάχικης Πίττας. Η «βραδιά» ξεκινάει από το... μεσημέρι, για να έχουν οι φίλοι όσο το δυνατόν περισσότερο χρόνο στην διάθεσή τους να ανταμωθούν και να τα πουν...

Στο Αμύνταιο [για τα Τσιριβάρβαρα].

Το παραδοσιακό έθιμο «Τσιριβάρβαρα» διοργανώνεται στις γειτονιές και την κεντρική πλατεία του Αμυνταίου. Όπως μαρτυρά το όνομα, το έθιμο έχει ως κεντρικό άξονα την αγία Βαρβάρα, αλλά αναφέρεται ο εορτασμός του στην περιοχή, από τα ρωμαϊκά χρόνια ακόμη... Παντού θ' ανάψουν φωτιές – ζητώντας την συνδρομή του ήλιου – και οι γεροντότεροι θα ψήσουν λουκάνικα και κρέατα, όπως αυτοί γνωρίζουν, μαστόρικα. Οι δε γυναίκες, θα κερνούν τοπικά εδέσματα και εντόπιο φημισμένο κρασί.

Στις 4, στην Καλαμαριά [για την «Βαρβάρα»].

Στις 4 Δεκεμβρίου, της αγ. Βαρβάρας, στο Κατριλί Δήμου Καλαμαριάς γίνεται το έθιμο της «Βαρβάρας», ενός γλυκίσματος της ημέρας. Συναντιούνται σε μια οικεία ατμόσφαιρα παλαιοί φίλοι και τα λένε, ενώ τα έσοδα πηγαίνουν

για την αγορά πετρελαίου θέρμανσης αναξιοπαθούντων συνανθρώπων της περιοχής τους! Η εκδήλωση γίνεται στο εντευκτήριο του συλλόγου Κατριλιωτών «Αγ. Ιω. Πρόδρομος», με μεγάλη συμμετοχή.

Στις 6, στην Στεγόπολι, [για τον άγιο Νικόλαο].

Εάν θέλετε εφέτος να νοιώσετε κάπως διαφορετικά, τ' αγίου Νικολάου, πηγαίνετε στην Στεγόπολι Αργυροκάστρου. Κάποτε στην Στεγόπολι λειτουργούσαν 7 εκκλησίες και η ΙΜ του Πρ. Ηλία. Το καθεστώς Χότζια τις γκρέμισε, ενώ την κεντρική, του Αγ. Νικολάου την μετέτρεψε σε... θέατρο! Οι Στεγοπολίτες προσεύχονταν σε τρεις απλούς ξύλινους σταυρούς! Όταν το είδαν αυτό, ο Αντ. Μαστοράκης (από τους Χουλιαράδες) και η σύζυγός του Άννα (με καταγωγή εκ Στεγόπολης), συγκινήθηκαν και ανέλαβαν πρωτοβουλία: Άνοιξαν ένα λογαριασμό και με προσωπικές εκκλήσεις συγκέντρωσαν χρήματα. Έτσι έκτισαν ξανά την στέγη, έστησαν το τέμπλο, έβαλαν Αγ. Τράπεζα, δεσποτικό, 4 παράθυρα και κυρία είσοδο. Αγόρασαν 50 εικόνες, αναλόγια, μανουάλια, καντήλια, εκκλησιαστικά βιβλία, καλύμματα της Αγ. Τράπεζας και άμφια ιερώς!

Κι έτσι, από το 2001, στεγάζονται πια όσοι Στεγοπολίτες θέλουν να ασκήσουν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα. Και κάθε 6 Νοεμβρίου τελούν σεμνή τελετή, και κρατούν τους δεσμούς με τα θεία και την πατρίδα...

Στις 9, στο Σκεπαστό

Η 9η Δεκεμβρίου είναι ιστορική ημέρα για το Σκεπαστό Αχαΐας. Παραμονές του καλαβρυτινού ολοκαυτώματος, ο πληθυσμός του χωριού είχε συλληφθεί από τους ναζί, με σκοπό την εκτέλεσή του! Ευτυχώς, όμως, η εκτέλεση δεν έγινε και αποδόθηκε – όπως συνέβαινε συχνά παλαιότερα, υπό την παρότρυνση του τοπικού κλήρου – σε θαύμα της εορτάζουσας αγίας Άννας. Γι' αυτό και εκτίσθη, μεταπολεμικά, εκκλησιάκι της, στην αντικρυνή πλαγιά του χωριού. Έτσι η ημέρα έμεινε ως ημέρα μνήμης της ιστορίας του χωριού, που τελείται μνημόσυνο για τα θύματα και τα παρ' ολίγον θύματα της ναζιστικής κατοχής της χώρας μας...

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

Στην Μύκονο [για μοναδικά κάλαντα]

Την 31η Δεκεμβρίου, στην Μύκονο, τα λόγια που λένε στα παραδοσιακά κάλαντα του νησιού είναι

μοναδικά: «Άγιος Βασίλης έρχεται από τις κάτω Δήλες / κρατάει τό καλαθάκι του γεμάτο πεταλίδες»! Στην ουσία πρόκειται για μια επιβίωση της προϋπάρχουσας αλήθειας, που δύσκολα ξερριζώνεται ιδίως από τους Μυκονιάτες, γείτονες της Δήλου, ότι το φως – γι' αυτούς – χιλιάδες χρόνια τώρα έρχεται από το ιερό νησί του Απόλλωνος! Και πράγματι, ένα καίκι κατά στις 20.00, συνοδευόμενο από πολλά άλλα φωτισμένα καίκια – όλα οργανωμένα από τους ψαράδες και τους Βαρκάρηδες του νησιού – φέρνουν την νέα φώτιση, με πολλά βεγγαλικά...

Την 1η Ιανουαρίου, μετά την Θεία Λειτουργία στο Μοναστήρι της Άνω Μεράς στο Ηγουμενείο, οι παλαιοί Ανωμερίτες τραγουδούν παραδοσιακά ανωμεριτικά κάλαντα, που τείνουν να ξεχαστούν...

Στην Καστάνιανη Πωγωνίου [για συμμετοχική Πρωτοχρονιά]

Στην Καστάνιανη του ακριτικού μα πανέμορφου Πωγωνίου συνηθίζουν – εδώ και αρκετά χρόνια – να υποδέχονται τον νέο χρόνο όλοι μαζί κι όχι ο καθένας χώρια στο σπίτι του! Το τραπέζι είναι «ρεφενάτο». Την παραμονή της πρωτοχρονιάς του 2008 λ.χ. μαζεύτηκαν περίπου 70 άτομα!

Περίπου 20 παιδιά τους είπαν τα κάλαντα και δέχθηκαν χρήματα και δώρα (κυρίως Βιβλία). Με το έμπα του νέου χρόνου, κόβουν την κοινή του χωριού πίττα, αλληλοεύχονται και αρχίζουν το γλέντι!... Αυτή η μικρή εκδήλωση ενδυναμώνει την μικρή κοινωνία και διατηρεί την συνοχή της...

Στο Μεγάλο Σειρήνι [για τα ρογκατσάρια]

Παραδοσιακό το έθιμο των «ρογκατσαριών» στο Μεγάλο Σειρήνι Γρεβενών που μεταπολεμικά γίνεται για περισσότερο από 50 χρόνια... Το έθιμο συγκεντρώνει πλήθος κόσμου, που συρρέει για να υποδεχθεί, με τον καλύτερο τρόπο, την έλευση του νέου έτους! Με αυτό οι Μεγαλοσειρηنيώτες εκφράζουν την αισιοδοξία τους για μια καλύτερη, δημιουργική, νέα χρονιά...

Τα ρογκατσάρια αφού εκκλησιασθούν (αυτό αποτελεί μετάλλαξη του εθίμου επί το χριστιανικότερον), επισκέπτονται όλα τα σπίτια του χωριού, τραγουδώντας τα παραδοσιακά κάλαντα, κατά περίπτωση. Όλοι οι κάτοικοι περιμένουν τα ρογκατσάρια. Σε κάθε σπίτι τους προσφέρουν τοπικό κρασί, παραδοσιακούς μεζέδες και γλυκίσματα, όπως θες να ευχαριστήσεις αυτόν που σου φέρνει καλές ειδήσεις. Το έθιμο κορυφώνεται στις 14.30, περίπου, στην κεντρική πλατεία

του χωριού, όπου συγκεντρώνεται πλήθος κόσμου. Ο σύλλογος τότε εκεί προσφέρει κρασί, πίττες και τσιγαρίδες. Χορεύει ο ρογκατσιάρης, οι «νύφες», ο «γιατρός», οι «καπεταναραίοι», και μετά ο χορός γίνεται πάνδημος.

Στην εκδήλωση παρευρίσκεται και ο δήμαρχος Γρεβενών, που «ακούει» το «αφέντη μου πρωτύτερε και πρωτοτιμημένε» από τα ρογκατσάρια.

Στην αναβίωση του εθίμου – έως το 1979, έτος ίδρύσεως του συλλόγου – συμμετείχαν οι νέοι, οι οποίοι είχαν πρόσκληση για να καταταγούν στον στρατό. Από το 1979 και μετά, η αναβίωση του εθίμου τελεί υπό την αιγίδα του πολιτιστικού συλλόγου, με την αμέριστη συμπαράσταση του ΑΟ ΣΕΙΡΗΝΑ. Αποτελεί δε, την κορυφαία εκδήλωση του πολιτιστικού συλλόγου Μεγάλου Σειρηνίου «Το Λειψοκούκι».

Στις 25, «εις Κοπάνους» [για την χείρα του αγίου Γρηγορίου]

Τ' αγίου Γρηγορίου πανηγυρίζει ιδιαίτερω ο ΙΝ Αγ. Νικολάου («εις Κοπάνους») Ιωαννίνων. Σε αυτόν φυλάσσεται το δεξί χέρι του αγίου αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Θα τελεστεί μέγας Εσπερινός το απόγευμα της 24ης και πανηγυρική Θεία

Λειτουργία το πρωί της 25ης.

«Στο εξωκκλήσι του αγίου Νικολάου των Κοπάνων υπάρχουν πολλά άγια λείψανα. Το γνωστότερον πάντων είναι η δεξιά του Γρηγορίου του Θεολόγου. Αυτό είναι ξακουστόν και θαυμαστόν όλος ο κόσμος το ξεύρει στα Γιάννινα και στα πέριξ... Δεν παρήρηκετο εβδομάς χωρίς να μη απαντήσει καθ' οδόν τον παπα-Ζήσων με ένα μικρόν κονβούκλιον υπό μάλης. Εκουβαλούσε το χέρι του αγίου Γρηγορίου εις κάποιον ασθενή», διηγείτο ο Κων. Τ. Καζαντζής (Ιωάννινα 1864 - Κέρκυρα 1927) στο αφήγημά του «Το χέρι του αγίου Γρηγορίου», στο Βιβλίο του «Ιστορίες από την πατρίδα μου» (Σικάγο, 1910, επανέκδ. εν Αθήναις 1926, υπό τον νέο τίτλο «Απ' τα σκλαβωμένα Γιάννινα» και νέα επανέκδ. 1999, της ΙΜ Ελεούσης Νήσου Ιωαννίνων).

 Ενημερώνετέ μας για τις γιορτές, τα ήθη και τα έθιμα του τόπου σας, στο τηλεμοιότυπο 210-94.00.674.